

Ксенія Валеріївна **КОВТУНЕНКО**

д.е.н., професор, Національний університет "Одеська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7408-185X>

e-mail: k.v.kovtunenکو@mzeid.in

Власта Сергіївна **ШВАГІРЕВА**

старший викладач, Національний університет "Одеська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0566-1495>

e-mail: v.s.shvagireva@mzeid.in

Максим Дмитрович **ШВАГІРЕВ**

студент, Національний університет "Одеська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7452-5091>

e-mail: max.shvagirev99@gmail.com

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Поняття діджиталізації лише нещодавно стало вживатися у наукових публікаціях. Виявлено позитивні та негативні сторони діджиталізації економіки. Розглянуто чотири групи країн за рівнем динаміки розвитку діджиталізації, вплив великих компаній на цифрову економіку. З метою пристосування до нових змін країни намагаються стимулювати розвиток галузі завдяки активній участі у регулюванні ринку інформаційних технологій, переходу від значного контролю до ринкової конкуренції, з'являється можливість для появи на ринку нових IT-компаній, залучення інвестицій.

Ключові слова: діджиталізація, технології, інтернет-торгівля, цифрова, економіка, інновації

ВСТУП

Прошло вже понад 20 років відтоді, як Сергій Брін та Ларрі Пейдж зареєстрували доменне ім'я Google.com (вересень 1997 р.). Проте за цей короткий період цифрові технології докорінно змінили наш світ.

Сьогодні кількість мобільних з'єднань перевищує чисельність населення Землі. Число міжнародних цифрових потоків інформації збільшилося в кілька разів, тим самим забезпечивши більше однієї третини світового ВВП ще у 2014 р. З кожним днем все більше жителів планети отримують доступ до інформації та цифрових комунікацій.

То як же вплинули цифрові технології на економіку всього світу? Термін «цифрова економіка» вперше з'явився в 1995 р. і насамперед був пов'язаний з інтенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Цифрова економіка у широкому розумінні слова має на увазі систему економічних, соціальних і культурних відносин, заснованих на використанні цифрових інформаційно-комунікаційних технологій [2]. Трансформація вже існуючих бізнес-моделей, а також скорочення ролі посередників у реалізації продукції та наданні послуг є наслідком розвитку цифрової економіки. Саме цифрові розробки допомагають ефективно пов'язувати постачальників та споживачів безпосередньо, що сприяє розвитку індивідуального підходу до виробництва продуктів та послуг. Тим самим це скорочує час роботи організації, й водночас підвищує її продуктивність.

РЕЗУЛЬТАТИ

Цифрова економіка, а саме поява нових можливостей, позитивним чином відбивається на житті людей. Завдяки розвитку цифрових технологій покупець має можливість швидше отримувати необхідні послуги, а

також значно економити, купуючи товари в Інтернет-магазинах за нижчими цінами [1]. З погляду Світового банку, цифрова економіка забезпечує: зростання продуктивності праці, зниження витрат виробництва; підвищення конкурентоспроможності підприємств; подолання бідності та соціальної нерівності; створення нових робочих місць.

Але впровадження цифрових розробок має й негативні сторони: ризик кіберзагроз, що пов'язаний з проблемами захисту персональних даних; зростання безробіття на ринку праці, оскільки збільшиться ризик зникнення деяких професій через подальше поширення цифрових технологій та її продуктів: ботів, обслуговуючих клієнтів, безпілотних автомобілів, магазинів з електронними касами тощо; т.зв. «цифрове рабство» – використання персональних даних про мільярди людей для впливу на їхню поведінку; «цифровий розрив», тобто провал у цифровій освіті, нерівність у доступі до цифрових продуктів або послуг, і, як наслідок, розрив у рівні життя людей з однієї чи різних країн [1].

Автоматизація виробництва, велика кількість даних та штучний інтелект, використання яких стало можливим завдяки цифровим технологіям, можуть вплинути на 50 % світової економіки. Того, що трапиться з населенням Землі після настання «другої ери машин», ми одночасно чекаємо й боїмося. Понад мільйон професій (\$14,6 трильйонів у зарплатах) можна автоматизувати за допомогою сучасних технологій. Це дозволить відкрити нові незвідані нині шляхи застосування людського потенціалу, але zarazом позбавитися рутинних робіт і, як раніше було сказано, підвищити рівень соціальної нерівності [2].

Важливу роль у формуванні цифрової промисловості країни та її ринкової привабливості відіграють

політика, правові норми, і, звичайно ж, рівень її економічного розвитку. Цифровий ринок Китаю, держави з найбільшим у світі числом Інтернет-користувачів (понад 700 млн), існує майже незалежно від світового, оскільки досить велика кількість найбільших світових гравців на ньому не присутня. Цифрова економіка Індії бл. 500 млн користувачів всесвітньої мережі, на думку експертів, має великий ринковий потенціал для великих гравців. Проте фінансові операції в ній відбуваються кількома мовами й мають зв'язок з інфраструктурними проблемами, що, незважаючи на суттєві зусилля влади, позначається на функціонуванні ринку цифрових технологій. В ЄС понад 400 млн Інтернет-користувачів, проте його ринок фрагментовано.

Перед лідерами країн ЄС є завдання створення «єдиного цифрового ринку». У більшості країн деякі сайти або навіть цифрові компанії можуть бути заблоковані урядом. У принципі, навіть сам доступ до всесвітньої мережі у всьому світі далеко не рівномірний – тепер його має трохи більше 50 % населення планети. Згідно з економічними прогнозами оборот світової роздрібною Інтернет-торгівлі складе близько \$5 трлн до 2022 р. Головною перешкодою для електронної торгівлі залишаються готівка, адже вона досі не замінена цифровим аналогом, незважаючи на безліч варіантів такої заміни.

У рамках співпраці з компанією Mastercard Школа права та дипломатії ім. Флетчера в Університеті Тафтса представила рейтинг Digital Evolution Index, провівши аналіз стану та темпів розвитку цифрової економіки в 60-и країнах. Ці країни розділені на 4 групи: лідери, країни з темпом зростання, що сповільнюється, перспективні і проблемні [2].

Країни-лідери мають досить розвинену цифрову економіку й потужну динаміку розвитку. Вони стимулюють використання інноваційних технологій, ефективно використовуючи своє вигідне становище на світовому ринку. Але досить складно підтримувати високі темпи розвитку протягом тривалого часу, а інноваційні розробки часто виявляються ненадійною основою розширення економічного впливу. Для того щоб не втратити своїх позицій, цим країнам доводиться створювати новий попит, а також прискорено розробляти інноваційні рішення. Інакше вони ризикують перейти в групу країн, що уповільнюються [2].

Країни з темпами зростання, що уповільнюються, мають розвинену цифрову економіку, але втрачають динаміку розвитку. Тут можна виділити 5 країн, які мають найвищі оцінки у рейтингу цифрового економічного розвитку: Норвегія, Швейцарія, Данія, Швеція та Фінляндія. Цим країнам необхідно докласти істотних зусиль до переосмислення обраної економічної моделі, наголосити на тих цифрових технологіях та інноваційних сферах, в яких вони є лідерами, для того щоб подолати «цифрове плато». Використовуючи свій досвід, мережевий ефект і масштаб, держави з темпами зростання, що уповільнюються, можуть перетворитися і знову почати зростати.

Перспективні країни нині перебувають у низькому рівні діджиталізації, але досить швидко розвиваються. Великий потенціал та значна динаміка розвитку можуть зробити їх привабливими для інвесторів. Перешкодами для них є слабо розвинена інфраструктура

та низька якість інституційного середовища. І найкращим рішенням для них є створення нових якісних інститутів, які б стимулювали впровадження інновацій. Перспективні країни мають потенціал стати лідерами майбутнього. Очолюють цю групу Малайзія, Кенія, Болівія та Росія [1].

Проблемні країни знаходяться на низькому рівні діджиталізації й мають низьку динаміку, що тягне за собою великі труднощі. У деяких із них темпи цифрового зростання зовсім знижуються. Деякі з проблемних країн досить креативно підходять до проблем нестачі інфраструктури, недосвідченості покупця та інституційних перешкод. Єдиним надійним способом збільшення динаміки розвитку для них буде покращення населення доступу до Інтернету за рахунок скорочення різниці між числом мобільних телефонів і мобільних телефонів, підключених до мережі [1].

З аналізу цифрового розвитку можна зробити кілька висновків, що допоможуть керівникам компаній, які прагнуть вдосконалити стан цифрової економіки у всьому світі. По-перше, новатори у сфері цифрових розробок повинні розуміти, що державна політика визначає успішність цифрової економіки. Наприклад, у країнах із високотехнологічним сектором переважно держава робила активні дії у формуванні цифрової економіки. Щоб уникнути гальмування економічного розвитку країни, необхідно за допомогою законодавчих органів забезпечити, по-перше, державно-приватну співпрацю у секторі цифрових інновацій; по-друге, ще більш активне використання автоматизаційних технологій, інформаційних потоків та новітніх технологій в економіці; по-третє, вкладення коштів у професійну перепідготовку кадрів та навчання студентів навичкам для комфортного існування в цифровому світі [3].

По-друге, для тих, хто хоче прискорити цифрову динаміку своєї країни, необхідно загострити увагу на конкретних особливостях: знайти та посилити унікальні драйвери динаміки цифрового розвитку у державі. Залежно від рівня цифрової економіки та економіки, в принципі, відповідальність за динаміку розвитку лягає на кількох ключових драйверів.

Також діджиталізація народжує нові ринки. Так, компанії Uber та AirB&B створили нові ринки. Замість того, щоб бути просто компанією-перевізником, Uber заявляє, що вони є так званим маркетплейсом, який здатний з'єднати водіїв та пасажирів. І таких прикладів із кожним роком буде дедалі більше. Престон Макафі вважає основними трендами цифрової трансформації подовження ланцюжків постачання та глобалізацію. Адже є очевидна вигода у використанні найкращого незалежно від того, де це було зроблено. Більшість економістів впевнені, що спроби створення своєї технології замість використання найкращої з усіх наявних на ринку неможна назвати оптимальною стратегією.

ВИСНОВКИ

Насамкінець слід зазначити, що світова цифрова економіка зараз перебуває на порозі ситуації, коли можливості та ризики перебувають на однаковому рівні. На шляху до прагнення стати «цифровою планетою» зустрічається безліч перешкод. Вочевидь, що це обумовлено динамікою зростання цифрової економіки

різних країн, і навіть системним характером управління цифровим розвитком. Немає сумніву, що країни-лідери та перспективні країни відносно діджиталізації виграють від поєднання високого рівня використання інноваційних технологій та участі влади у формуванні своєї цифрової економіки.

Те, що сьогодні відбувається злиття онлайн та офлайн сфер, говорить про перспективи цифрової економіки. Це виявилось можливим завдяки наступним

базовим факторам: загальної підключеності до всесвітньої мережі, стрімкого поширення сенсорних пристроїв та великих баз даних. Також завдяки обміну даними з'являється можливість ще ефективнішого використання ресурсів, об'єднаного користування інфраструктурою – це так звана економіка взаємодопомоги, або економіка спільного споживання. Усе це принципово змінює пристрій глобальної економічної системи.

Список використаних джерел

1. Дмитрієва Н.О. Діджиталізація міжнародних економічних відносин: розвиток електронної торгівлі: монографія. / наук. ред. В.С. Поліванов. Київ: Університет «КРОК», 2021. 271 с.
2. Голобородько А.Ю., Гусева О.Ю., Легомінова С.В. Цифрова економіка: підручник. Київ: Видавництво ДУТ, 2020. 400 с.
3. Швагірева В.С., Запорожська А.М. Формування інноваційної політики підприємства під час виходу на міжнародні ринки. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 5/3. С. 19–21.

References

1. Dmytriieva N.O. Digitalization of international economic relations: the development of electronic trade: a monograph. / ed. V.Ye. Polivanov. Kyiv: University "KROK", 2021. 271 p. (in Ukrainian).
2. Holoborodko A.Yu., Husieva O.Yu., Lehominova S.V. Digital economy: textbook. Kyiv: DUT Publishing House, 2020. 400 p. (in Ukrainian).
3. Shvahireva V.S., Zaporozhska A.M. Formation of innovation policy of the enterprise during the entry into international markets. *Economics. Finance. Law*. 2021. № 5/3. pp. 19–21. (in Ukrainian).

Kseniia KOVTUNENKO

Doctor of Economics, Professor, Odessa Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3759-7950>

e-mail: k.v.kovtunenکو@mzeid.in

Vlasta SHVAHIREVA

Senior Lecturer, Odessa Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0566-1495>

e-mail: v.s.shvagireva@mzeid.in

Maksym SHVAHIREV

student, Odessa Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7452-5091>

e-mail: max.shvagirev99@gmail.com

THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE WORLD ECONOMY

The concept of digitalization has relatively recently become frequently used in scientific publications and discussion forums. Along with the benefits, digitalization creates certain problems in society. The positive and negative aspects of digitalization of the economy are revealed. Four groups of countries according to the level of dynamics of digitalization development are considered. The influence of large companies on the digital economy is considered. The main trends of digitalization in the world economy are revealed. In order to adapt to new changes, countries are trying to stimulate the development of the industry through active participation in regulating the information technology market, the transition from significant control to market competition, and thus the opportunity to market new IT companies, attract investment. The study of the peculiarities of the regulation of the world market of information technologies, which determines the specifics of informatization of the post-industrial economy, is very relevant. The analysis of digital development has led to several conclusions that will help the leaders of private or public companies seeking to improve the digital economy around the world. The global digital economy is now on the verge of having the same opportunities and risks. There are many obstacles to becoming a "digital planet". Obviously, this is due to the dynamics of growth of the digital economy in different countries, as well as the systemic nature of digital development management. There is no doubt that the leading and promising countries in terms of digitalization will benefit from the combination of a high level of use of innovative technologies and the participation of government in shaping their digital economy.

Keywords: digitalization, technology, e-commerce, digital, economy, innovation